

Kan folkekirken utrydde kristendommen?

Jon Kvalbein, Signert Aftenposten 31. august, 2007.

FOLKEKIRKEN. Søren Kierkegaards kirkekritikk bør være en tankevekker i dagens debatt om kirkens ordning.

Det finnes mange slags kirkekritikk. Dogmekritikken angriper kirkens trosgrunnlag. I dagens statskirkedebatt er det kirkens ordning som står i fokus. Men den mest radikale kirkekritikken går til roten: Har kirken revet seg løs fra sine røtter, slik at den er i ferd med å visne hen?

Den danske teologen og filosofen Søren Kierkegaard (1813-55) kritiserte statskirken i sin samtid, og hans kritikk var radikal: Snakker tidens kirkeledere sant om hva kristendom er? Nei, mente han.

Professor Jan Inge Sørbø har i sin bok "...frels Christendommen fra Staten" (2007) gitt en tankevekkende fremstilling av Søren Kierkegaards kirkekritikk i årene 1854-55.

Det er stor avstand mellom Det nye testamentets kristendom og den offisielle kristendommen, hevdet Kierkegaard. Han gikk sterkt til felts mot den tanke at alle er kristne fordi de er født i et kristent land. Dersom alle er kristne, viser jo det at Det nye testamente og Kristus tok feil. Veien er ikke smal. Den er den bredest tenkelige, for alle går på den. Så store fremskritt må komme overraskende også på verdens Frelser, skrev Kierkegaard med ironisk, men alvorspreget snert.

Kirkens ledere tilslører, fortier og utelater noe av det mest avgjørende i den kristne tro, hevdet han, nemlig at en kristen må forsake og lide for sin tro. For den kristne tro innebærer et brudd med verden. Troen på Kristus kan ikke bygge på velbegrunnede humane synsmåter. Spenningen mellom tanke og tro verken kan eller bør oppheves. Det personlige gudsforholdet krever et "sprang".

Vitenskapen kan ikke hjelpe oss med det evige, det som gjelder eksistens og mening. Vi kan lure oss unna spørsmålet om sant og usant. Vi kan lære oss å leve lettvtint, men ikke hva det er å være til.

At man tror, lar seg bare bevise ved å være villig til å lide for sin tro. Det var martyrenes villighet til å ofre livet som fikk mennesker til å tenke at deres tro måtte være sann. Når Guds rike ikke er av denne verden, er det latterlig å gå til staten for å få beskyttelse. Kirkens prester må velge mellom å oppnå verdslig makt og posisjoner eller å vitne om sannheten. Når prestene deler ut evig liv til millioner, basert på folkeregisteret, minnte det Kierkegaard om en scene i Holberg der noen lyse hoder får ideen om å selge rådhuset – uten å ha undersøkt om de er i posisjon til å selge det.

Kjernen i Kierkegaards kritikk av folkekirken er at den fjerner alt som er upopulært for å favne alle. Slik kan kristendommen bli utryddet ved sin egen utbredelse. Ingen taler mer radikalt om frelse og fortapelse, omvendelse og etterfølgelse enn Kristus selv. Folkekirkelighetens fristelse er at den får større tilslutning jo mindre folk kjenner til Kristi lære. Jo romsligere kirken blir, desto bedre går det med statsbevilgningene og med de geistlige karrierene.

Vi vil ha en "åpen folkekirke", hører vi i dag. Ja, alle er velkommen til kirke. Men dersom åpenheten betyr at alle er kristne, er det intet å komme inn i. Porten til sann tro er det forargelige: at mennesket trenger Kristi frelse og Bibelens åpenbaring. Det allmenne kan ikke bli kristent. Kristendom er oppbrudd fra det allmenne.

Jan Inge Sørbø fortjener takk for å la Kierkegaards provoserende røst få lyde til ettertanke i dagens statskirkedebatt. Idealet om en åpen og inkluderende kirke – med et morsomt og populært presteskap - finner ingen støtte i Kierkegaards skrifter.